

การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

A STUDY OF NEEDS FOR INSTRUCTIONAL SUPERVISION OF GROUP 2 SCHOOL TEACHERS
IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

นางสาวพิมพ์สิริ สัจกุล *

Pimsiri Satjakul

ผศ.ดร. จุไรรัตน์ สุธรง **

Asst. Prof. Jurairat Sudrung, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน และครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน รวม 144 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ครูมีความต้องการการนิเทศการสอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.32 อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูมีความต้องการการนิเทศการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 4.40 อยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูมีความต้องการการนิเทศการสอนในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก และด้านการวัดและประเมินผล ครูมีความต้องการการนิเทศการสอนในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.38 อยู่ในระดับมาก

* หน่วยงานสังกัด สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

ที่อยู่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: pimsisieiei@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: dregchula@gmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the need for instructional supervision of group 2 school teachers in the Secondary Educational Service Area Office 1. The informants were collected from 144 teachers in nine high schools. They included junior high school teachers and senior high school teachers from eight departments. The research instrument was a checklist and rating scale questionnaire that collected demographic data and aimed to identify the need for instructional supervision including curriculum, teaching management, instructional media and measurement and evaluation. Statistics for data analysis utilized were frequency, percentage mean, average and standard deviation.

The result showed that the need for instructional supervision of the teachers in group 2 of the Secondary Educational Service Area Office 1 were at the highest level. In the curriculum, the average of the teacher's need for instructional supervision in teaching plans was at 4.32, the highest level. In the teaching management, the average of the teacher's need for instructional supervision in student-centered learning was at 4.40, the highest level. In the instructional media, the average of the teacher's need for instructional supervision to apply innovation and technology was at 4.35, the highest level. In the measurement and evaluation, the average of the teacher's need for instructional supervision in authentic assessment was at 4.38, the highest level.

คำสำคัญ: การนิเทศการสอน

KEYWORDS: INSTRUCTIONAL SUPERVISION

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยนักเรียนให้สามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของตนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในการแก้ไขปัญหา การดำรงชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน จึงจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และในมาตรา 24 ข้อที่ 5 ได้กำหนดไว้ว่า ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของนักเรียน เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มากที่สุด โดยได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นและศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน วางแผนร่วมกับนักเรียน จัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ กระตุ้นและให้กำลังใจนักเรียน อีกทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 6 มาตรา 47 และ 48 ได้ระบุให้สถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยการกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงาน

ประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก โดยมีการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การนิเทศการสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น วิธีหนึ่งที่น่าจะส่งผลโดยตรงที่จะทำให้ครูสามารถปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี คือ การนิเทศการสอน โดยเป็นงานที่มุ่งพัฒนาครูให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ เป็นงานที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งคุณภาพการเรียนการสอนและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังที่ วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี (2552) กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน และส่งเสริมพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนจะเป็นการช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเอง พัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพของตนได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557) ที่กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการช่วยครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การนิเทศการสอน (Supervision of Teaching) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ทันต่อเหตุการณ์ นโยบายการศึกษา หลักสูตรและองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งความสำคัญของการนิเทศการสอน คือ เพื่อพัฒนาทางด้านวิชาการ ความรู้ นวัตกรรม การศึกษา หลักสูตร นโยบาย การจัดการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อแก้ไขการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และยกระดับมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ Sullivan and Glanz (2013) ได้เสนอว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด แต่ต้องมีการอาศัยความร่วมมือกัน ทั้งยังเป็นกระบวนการที่ดึงครูเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนิเทศการสอนมีความสำคัญต่อการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีพัฒนาการความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครู ให้ครูมีทักษะความรู้ และเทคนิคในการปฏิบัติการสอน การใช้สื่อการสอนและการวัดประเมินผล ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เป็นหนึ่งใน 6 กลุ่มโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 14 โรงเรียน โดยจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อศึกษาข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O – NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 และ 2558 พบว่ามีโรงเรียนในกลุ่ม 2 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O – NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จำนวน 9 โรงเรียน ดังข้อมูลต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2557 – 2558
โรงเรียนกลุ่ม 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ปีการศึกษา	คะแนนเฉลี่ย				
	ภาษาไทย	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์
2557	58.12	41.86	32.84	31.46	37.14
2558	57.58	42.98	34.74	35.21	36.96

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2558

ที่	โรงเรียน	คะแนนเฉลี่ย									
		ภาษาไทย		สังคมศึกษา		ภาษาอังกฤษ		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
		2557	2558	2557	2558	2557	2558	2557	2558	2557	2558
1.	มัธยมวัดเบญจมบพิตร	48.30	40.66	34.76	35.23	21.73	22.21	21.46	20.41	31.87	29.87
2.	ราชันนพการย์ สามเสนวิทยาลัย 2	54.46	55.24	37.38	40.50	26.60	29.28	22.78	30.04	32.50	35.08
3.	วัดบวรนิเวศ	43.82	42.01	34.28	36.36	21.54	21.56	21.08	23.69	29.95	29.10
4.	วัดราชาธิวาส	50.75	45.78	37.00	37.76	20.75	20.80	18.92	23.16	30.46	30.03
5.	ศิลาจารพิพัฒน์	46.25	43.83	33.87	38.23	20.17	19.31	17.99	23.80	30.61	30.16
6.	โยธินบูรณะ 2 (สุวรรณสุทธาราม)	47.23	46.14	34.20	36.89	19.19	20.87	18.71	22.26	30.11	32.00
7.	สันติราษฎร์วิทยาลัย	50.96	49.93	36.11	39.34	24.09	25.56	20.19	26.71	31.64	31.51
8.	มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	50.57	46.73	37.48	37.43	21.74	23.76	19.64	20.68	31.87	30.59
9.	วัดน้อยนพคุณ	45.80	44.34	35.22	37.21	21.31	22.18	19.39	22.05	29.87	29.95

ตาราง 2 ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O – NET)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557-2558 โรงเรียนกลุ่ม 2 ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2558

จากการศึกษาตารางข้างต้น จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2557 และปีการศึกษา 2558 พบว่ามีโรงเรียนกลุ่ม 2 จำนวน 9 โรงเรียนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O – NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้งใน

รายวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จึงเป็น ปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากครูผู้สอน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เพื่อเข้ามาช่วยพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถในการสอนของครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการพัฒนางานด้านการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จำนวน 9 โรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน และครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน จากโรงเรียน 9 โรงเรียน จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 144 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้กรอบเนื้อหาจากหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553) ซึ่งสรุปได้ว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ประสบความสำเร็จ มี 4 ด้าน คือ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน และครูระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน จากโรงเรียน 9 โรงเรียน จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 144 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามกรอบเนื้อหาของการวิจัย มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สังกัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอน ใน 4 ด้าน คือ หลักสูตร กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert (1932) โดยมี ความหมาย ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความต้องการในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันพิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วน ตามกรอบแนวคิดและตรวจแก้ไขภาษาให้ชัดเจนและเข้าใจ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
4. นำเครื่องมือไปใช้กับประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร โรงเรียนราชวินิตทหารบก (สามเสนวิทยาลัย) โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ โรงเรียนโยธินบูรณะ2 (สุวรรณสุทธาราม) โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ และโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ เพื่อขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามงานวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าทางสถิติ

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอ

ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.4 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.60 มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.50 และมีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.50 การศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.5 รองลงมาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 27.80 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 0.70 และพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สังกัดนั้น กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนกลุ่มละ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ต่อกลุ่ม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

จากการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนที่มากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก และด้านหลักสูตรและด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.07 อยู่ในระดับมาก

ด้านหลักสูตร

พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.32 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับมาก และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 4.22 อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอน

พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 4.40 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะและพัฒนาการของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย คือ 4.35 อยู่ในระดับมาก

ด้านสื่อการเรียนการสอน

พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนด้านสื่อการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้และความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับมาก และการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย คือ 4.30 อยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล

ความต้องการการนิเทศการสอนด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.26 เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.38 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและวิธีการสอน และการนำผลการวิเคราะห์ข้อสอบ O-NET มาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยจะนำมาอภิปราย ดังนี้

ภาพรวมความต้องการการนิเทศการสอน

จากภาพรวมผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล สังเกตได้ว่าการที่ครูมีความต้องการด้านนี้มากที่สุด เนื่องจากในการวัดและประเมินผลในปัจจุบันเป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของนักเรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ครูจึงต้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้บรรลุตามวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน แต่พบว่าในความเป็นจริง ครูยังคงใช้วิธีการวัดและประเมินผลในรูปแบบเดิม เช่น การทดสอบ การทำแบบฝึก เป็นต้น ทั้งที่ในความเป็นจริง การวัดและประเมินผลนั้นมีเครื่องมือที่หลากหลายที่จะใช้ในการวัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการประเมินความก้าวหน้าทางพัฒนาการและการแสดงออกของผู้เรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียน ข้อมูลที่เกิดจากการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นประโยชน์ตรงตามเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริง นำไปกำหนดเป้าหมายและวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ด้านหลักสูตร

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการนิเทศด้านหลักสูตรมากที่สุด คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากครูอาจขาดความรู้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้รายบุคคล ซึ่งการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ นั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดการตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย หลักการ เนื้อหาสาระและเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับอาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นสิ่งที่ใช้กำหนดการวางแผนอย่างมีหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการนิเทศด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูยังคงใช้วิธีสอนแบบเดิม เช่น การบรรยาย การอภิปราย โดยวิธีการสอนนี้เป็นการสอนโดยเน้นบทบาทไปที่ครูผู้สอนเป็นหลัก ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยนักเรียนได้สร้างความรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักราบรอบด้าน เน้นการปฏิบัติจริงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาการคิดและแก้ปัญหาจากประสบการณ์ตรง

ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการนิเทศด้านสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากช่วงวัยครูที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ คือ 21 – 30 ปี อาจสังเกตได้ว่าครูในวัยนี้มีความต้องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน เพราะการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้จัดการเรียนการสอนจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อารณ ใจเที่ยง (2553) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ย่างยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้ความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว และช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายการเรียน เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนและช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนรายบุคคล

ด้านการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากในการวัดและประเมินผลที่ครูใช้จริงในชั้นเรียนนั้นเป็นยังคงใช้วิธีการวัดและประเมินผลในรูปแบบเดิม เช่น การทดสอบ การทำแบบฝึก ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของแต่ละบุคคล การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นการวัดและประเมินผลการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งความสามารถทางความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับโชติกา ภาชีผล, ญัฐภรณ์ หลาวทอง และกมลวรรณ ตังธนภานนท์ (2558) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมีความสำคัญในการเรียนการสอนและมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อันเป็นลักษณะพฤติกรรมที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับนักเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนและเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากข้อมูลการวิจัยการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนกลุ่ม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนที่มากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.38 อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการจัดการ

เรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 4.40 อยู่ในระดับมากและด้านหลักสูตร ความต้องการการนิเทศการสอนด้านหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.32 อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนด้านสื่อการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมากนั้น

โรงเรียนควรสนับสนุนการจัดการนิเทศการสอนแก่ครู ทั้งใน 4 ด้าน โดยในด้านหลักสูตร โดยเป็นการแนะนำ ช่วยเหลือครูในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการให้คำแนะนำวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการแนะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่ครู เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ควรให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ทักษะและด้านคุณลักษณะ เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะในการทำงานแก่ครูให้ทันต่อยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่แตกต่างกันในการนิเทศการสอนของครูระหว่างโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ผ่านคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ กับโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยในการพัฒนาวิชาชีพของครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*.

กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *จากจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน...สู่ชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.

โชติกา ภาชีผล ญัฐภรณ์ หลาวทอง และกมลวรรณ ตังธนานนท์. (2558). *การวัดและประเมินผล การเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). *การนิเทศการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2552). *การนิเทศการสอน*. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. (2558). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพมหานคร:

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

Sullivan, S., & Glanz, J. (2013). *Supervision that Improves Teaching and Learning*. 4th ed.
USA: Corwin.